

Sto nageljnov za Marijo Papež

Sedela je vsa dostojanstvena v praznični obleki in z ruto na glavi sredi ljudi, ki so ji prišli čestitat za stoti rojstni dan. Ni videla pisanega cvetja na slovesno okrašenimi mizi in ne otroških obrazov, ki so peli in igrali njej in vsem ženam ob osmem marcu v čast. Tudi slišala jih je slabo, a je predobro slutila, kaj se dogaja tega dne okrog nje in se je na koncu vsa ganjena z izbranimi besedami zahvalila vsem, ki so ji prišli čestitat. To je bila Marija Papež, ki se je rodila petega marca 1883. leta v Trnovcu pri Slovenski Bistrici, zdaj pa že osem let domuje v Domu upokojencev na Poljanah.

ne. Leto manj kot četrtoletja je namreč jubilatka preživela na Starem trgu v hiši številka osem.

»O, tam sva stanovali skupaj s prijateljico in dokler naju ni izdalo zdravje, nama je bilo lepo,« se je spomnila ob omizju, sicer pa jo je le težavo pripraviti do tega, da bi kaj več povedala o sebi.

Slepa je, skoraj povsem gluha, sicer pa dokaj pri sebi.

»Nobenih zdravil ne potrebuje, sama se oblači, sama je in potrpežljivo prenaša svojo starost,« je povedala Darinka Kabelka, upravnica Doma in jo sploh poh-

valila, kako je zadovoljna z vsako stvarjo.

Tudi sama je rekla: »Hvala, da tako lepo skrbite zame« in pri tem potprepljala medicinsko sestro, ki je sedela ob njej.

Svojcev nima, razen nečakinje v Mariboru, ki jo občasno prihaja obiskovat. Sama ni imela družine in je vse življenje posvetila drugim. Revščina jo je že v rani mladosti pognala zdoma. Najprej se je ustavila pri stricu, ki je bil duhovnik v Slovenski Bistrici. Tu se je naučila gospodinjiti. Pri njem se je spoznala z nadučiteljico dekliške šole v Ljubljani, kateri se je preselila tik pred prvo svetovno vojno in ji gosposdinjala do smrti. Potem je šla za kuharico k drugi družni vse do leta 1950, ko si je končno zaslužila pokoj.

Stoletnica je prav gotovo lep jubilej in moti se tisti, ki misli, da jo je Marija Papež praznovala otopelo. Ne, njena čustva so se razplamtela, bila je ganjena, da so jo tako lepo počastili in bilo ji je žal, da tega ni mogla tudi videti. Ko je odhajala, jo je rdečica izdajala, da ji je vse skupaj seglo do srca, kakor je tudi njena osebna zahvala s tresočim glasom ganila navzoče.

ALBINA ADAMIČ

LJUBLJANA – SKRITA, NEZNANA

Z mestnih vrat na Žabjak

Pravzaprav je nenavadno, kako podobne so si med seboj usode ljubljanskih javnih plastičnih spomenikov: če že niso bili povsem uničeni, so se umaknili domala vsi na skrita, neopazna mesta, kjer je leto za letom prah pozabe vse bolj zakrival izročilo njihove javne preteklosti. Primer med primeri je tole »Žabjaško križanje«, eden izmed redkih spomenikov ljubljanske gotike, skrit v vodnjakastem dvorišču na Žabjaku 6.

Čeprav ne gre za delo ljubljanske kiparske delavnice, ki je v 15. stoletju zapustila tod okoli toliko sledov, čeprav gre za delo nekega kiparstva večšega kamnoseka, ki je izvršil naročilo v osemdesetih letih 15. stoletja, je Križanje vendarle dragoceno pričevanje svojega časa, predragoceno in predrago, da bi si ga bi lahko privoščil Žabjan, ki je pripadal spodnji četrtini socialne lestvice meščanov tiste dobe. Plastika je bila tja torej od nekod prinesena. Odkod? Cerkev so si v 15. stoletju lahko privoščile kaj boljšega, kot je tole, estetsko razmeroma skromno delo, zato lahko upravičeno sklepamo, da gre za plastiko, ki je nekoč krasila posvetno stavbo, njeno zunanjo steno, pozneje pa je bila prenešena na steno žabjaškega dvorišča. Odkod torej?

Viktor Steska meni, da je bila morda nekoč vzdana na zunanji steni tako imenovanega Žabjaškega ali Vodnega stolpa, ki je zaključeval mestno obzidje proti Ljubljani in hkrati služil kot rečni vhod na mestno območje. V njem je bila vrsta raznih obrtniških delavnic in celo pivovarna. O njegovih podobni nam priča le Valvasorjeva grafična slika Ljubljane, premajhna, da bi lahko z nje razpoznali eventualno likovno opremo stolpa. Sploh pa so ga zgradili šele leta 1536, torej približno petdeset let zatem, ko je »Žabjaško križanje« nastalo.

Morda prihaja »Križanje« s porušeni Pisanih vrat, ki so zapirala in odpirala mesto na koncu današnjega Gornjega trga? Zagotovo so bila okrašena s freskami – odtod njihovo ime! – pa morda tudi z barvnimi reliefi – na »Križanju« je barvo še danes videti! Kdo ve! Vsekakor je plastika, ki jo je nekoč obdajalo bujno življenje mesta na križišču sveta, nekje na koncu 18. stoletja prišla na steno mirnega in samotnega žabjaškega dvorišča, kjer je bila – in je še! – izpostavljena le pogledom hišnih stanovalcev ter redkih poznavalcev skrivnosti ljubljanskih dvorišč.

FOTO: VLADO VIVOD

ODKRIVANJE TUBERKULOZE V CENTRU

Obvezno za vse, ki dobe vabilo

Letni statistični podatki inštituta Golnik kažejo, da je v zadnjih letih število novo odkritih primerov tuberkuloze v občini Center v primerjavi z drugimi občinami v Sloveniji med najvišjimi. Po podatkih profituberkuloznega dispanzerja Zdravstvenega doma Ljubljana za leti 1980 in 1981 obolevajo za tuberkulozo najpogosteje ljudje stari od 20 do 60 let in to moški dvakrat pogosteje kot ženske.

Glede na to, da od lanskega leta ni več množičnih radiofotografskih pregledov vsega prebivalstva, je komisija za varstvo pred nalezljivimi boleznimi skupaj s Komitejem za družbene dejavnosti predložila, da bi od 16. do 27. maja izvedli radiofotografske preglede rizičnih skupin prebivalstva ter ogroženih skupin ljudi (v ulicah in hišah, kjer so odkrili več novih primerov tuberkuloze).

Pregledali bodo kar 8530 ljudi. Pregled je za vabljen obvezen, sicer jih čakajo denarne kazni.

Izvršni svet je odlok o obveznem radiofotografskem pregledu prebivalcev občine Center obravnaval in ga podprl, potrditi ga pa morajo še delegati skupščine občine Center. AV

BOGO SAJOVIC

Kako sem ugotovil, kaj je to usmerjeno risanje

Ne znam risati. Sem brezveznik. Enkrat sem risal kravo, pa so se moji prijatelji tako smejali, da smo zbudili očeta, ki je privihral v pidžami, kajti bila je trda noč. No, nazdanje se je tudi on smejal. Kaj več poslušal za risanje nima niti moja žena, čeprav se je njej nevarno smejati.

No, in otroci iz takšnega zakona pač ne morejo biti kakšne risarske perle. In zgodilo se je, da je moj starejši sin gluha za risanje, rekel bom, kot oče. In ko je določeno gluho za risanje pokazal tudi mlajši sin, v družini ni bilo nobene tragedije. Takšni smo pač!

Fante je nosil domov oceno »manj uspešno«, ki mu jo je prisodila predmetna učiteljica in vsi smo bili zadovoljni.

No, vmes pa je šla predmetna učiteljica na porodniško. Njeno mesto v šoli je začasno zasedel neki mlajši fant in glej čudo, moj mlajši je namesto »manj uspešno« nenadoma začel domov nositi oceno »zelo uspešno«.

Sprva me je stvar začudila, toda fant je začel doma pobesnelo risati... Ne bom rekel, da je risal dobro, ker jaz tega ne moram ocenjevati, ampak lahko povem, da je dobil veselje.

Čez nekaj mesecev pa se je s porodniške vrnila sinova osnovna predmetna vzgojiteljica za risanje in spet vzela vajeti v svoje roke. Mislim sem, da bo poslej mojemu sinu risanje šlo. Pa se kaj takega ni zgodilo. Spet nosi domov oceno »manj uspešno«, hkrati pa ga volja za risanjem vse bolj mineva.

Ne, ne grem v šolo, kajti nenadoma sem spoznal, kaj je to usmerjeno izobraževanje in prav nič me ne drži, da bi zvedel še kakšne podrobnosti o tem sijajnem šolskem sistemu. Le omenjeni predmetni učiteljci želim čim več otrok.

HUMORESKA

ZIMSKO VESELJE SIVEGA VOLKA

Napolitanke na drevesu

Zimsko spanje ni za tabornike, si mislimo v odredu Sivega volka; zato se tudi pozimi podamo v naravo, na izlete, sprehode in tekmovanja.

Tudi ko se zapro šolska vrata, nam ni prav nič dolgčas. Komaj čakamo, da se odpravimo na taborjenje ali na zimovanje. Seveda se pozimi odločimo za zimovanje. Tokrat smo se odpravili pod Storžič, kjer smo preživeli nepozabnih 9 dni skupaj s prijaznimi tržiškimi oskrbniki, Megličevimi. Bilo nas je kar precej – 45. Mlajši in starejši smo se odpravili skupaj, program pa smo priredili tako za osnovnošolce kot za srednješolce. Čeprav je bilo sne-

ga takrat bolj za vzorec, se nismo dali preveč motiti, saj smo to že predvideli v programu in tako smo se odpravili na več izletov. S smučkami smo se podali na Javornik v želji po smučanju, na Mali poljani smo postavljali bivak, napotili smo se na Tolsti vrh in Kriško goro, starejši pa so se podali celo na Storžič. Obiskali smo tudi dve mali elektrarni, ki oskrbujejeta naselje z elektriko.

Tudi v koči je bil program zelo pester. Imeli smo

predavanja o gorah in prvi pomoči pozimi, pogovarjali smo se o taborništvu, prirejali literarne in zabavne večere; s seboj smo vzeli tudi glino in naredili prav zanimive stvari. Snega je bilo za kepanje dovolj. Ob koči smo postavili celo prenosno vlečnico, imeli smo šaljivo tekmovanje, pomerili smo se v krosu, metali smo kepe snega v tarčo, dva večera smo preživeli s pesmijo ob ognju in počeli tisoč zanimivih reči.

Zdaj je sicer počitnic konec, toda ostanejo nam sobote in nedelje, ko se razigrani podamo na lepše. V nedeljo, 27. februarja smo se smučali v Logatcu. Bilo

je to odredovo smučarsko tekmovanje. Pa ne le smučarsko. Tudi šaljivega smo priredili. Ne boste nam verjeli, toda z drevesa v Logatcu so takrat visele napolitanke. No, prav lepo smo se zabavali, ko smo z usti vsi zadihani od »štamfanja« lovili sladke napolitanke in se nato v vlakcu spustili skozi cilj. Bilo nas je čez štirideset tisto nedeljo.

Kmalu se pričnejo različni taborniški mnogoboji, zato bomo v marcu organizirali SZČOPZPZ. Kaj pa je to? Kratica pomeni: standardni zimski četni orientacijski pohod za pridobivanje znanja. Vendar pa taka tekmovanja niso le vaja za naskok na dobre rezultate, temveč nas popeljejo in spoznavajo z naravo.

BREDA ČINC